Tritemius)Proceres totius regni conuenientes in vnum, super abrogatione regis Childerici inutilis,cœperunt habere concilium,placuit autem in commune omnibus, vt Regem Childericum nullam regnandi vel peritiam,vel poteſtatem habentem deponerent,& Pipinum penes quem totius Regni ſumma manebat authoritas,in Regem ſublimarent.Sed Pipinus in hanc rem conſentire noluit, niſi prius conſilium Pontificis Zachariæ inquiratur,cauſas allegans ſe mouentes.

In magiſtri huius Palatij locum ſucceſſiſſe videntur Comites ſtabuli,vulgò Conneſtablij. Comites vulgò dicebantur omnes, qui ampliſſimos quoſque honores in Regia obtinebant,& Rempub. pro parte adminiſtrabant. Erat autem Comes ſtabuli ferè is qui apud Romanos Magiſter Equitum dicebatur, id eſt, qui equitatui præerat,cui cuſtodes equorum ſuberant,qui vulgò Scarieri appellantur. Mareſchalcus Germanis vocatur,hodie eandem obtinent dignitatem quam olim Præfecti Prætorio, ſeu vt diximus Magiſtri Palatij,& ſub eo hodie ſunt quatuor Mareſchalci,id eſt magiſtri equitum,ad quos introducuntur lites rei militaris.

Poſt hæc erecti ſunt tempore Hugonis Capeti (licet non ſatis inter ſcriptores de hac origine conueniat) quos Pares Franciæ vocant.Ille enim remoto legitimo hærede cùm Regnum occupaſſet, Proceres aliquot nouo aliquo honore ac beneficio ſibi deuinciendos putauit,nam eiuſmodi aliquid ab eo factum eſſe omnes conſentiunt.

Horum Parium conſtituendorum cauſa duplex fuiſſe videtur. Primum vt Regni inaugurationi, atque vt tum loquebantur,inueſtituræ præeſſent, hoc eſt vt Regem Imperij ſui inſignibus, atque inſulis ſolenniter in Principum atq; optimatum conuentu exornarent. Deinde vt ſi quis è potentium & Principum Franciæ numero fraudis capitalis reus fieret,iudicium illud exercerent, nam cùm antiquitus iudicia illa in publico gentis Concilio exercerentur, vt dictum eſt, atque is mos maiorum paulatim Capeuingiorum inſtituto ad Iuridiciale Parlamentum traduci cœpiſſet,neque Principes Regni facilè illi Parlamento ſuas fortunas committendas putarent, Regibus illis ad ſuas rationes commodiſſimum fore viſum eſt, præter illius Parlamenti curiam ſuum hunc Parium conſenſum inſtituere, quæ Parium Curia vocitata eſt, quorum tamen ordo ac numerus aliquandiu varius fuit,neq; enim duodecim viri ſemper fuerunt,vt nonnulli exiſtimant,ſed interdum plures,interdum pauciores erant,prout Regi,à quo in ſummi honoris ac beneficij loco Magiſtratus ille deferebatur,commodum videbatur,idq; varijs exemplis probari poſſet,ſicut & Patium dignitas ſæpè varijs Principibus attributa eſt, & ad illorum iudicia nonnulli inſuper alij & Franciæ Proceribus,& Satrapis,Epiſcopis,adhiberi ſoliti ſunt.Poſtremò in illorum numero etiam Reges ac Principes exteri fuerunt.

Porrò etſi hac Patium inſtitutione, & quod Hugo ille Capetus ad conciliandos ſibi retinendosque (vt diximus)Procerum animos,dignitates quæ temporariæ erant,puta Regni Ducatus,& Comitatus,perpetuas fecit,haud parum publici (de quo diximus) concilij authoritatem, licet cum eiuſdem Concilij conſenſu, aſtutè imminuerit,cætera tamen cuncta adhuc ab eodem pro more pendebant Concilio, adeò vt etiam Budeus,& Carolus Molineus tradant rei nummariæ ius, hoc eſt poteſtatis nummorum vel augendæ, vel minuendæ ſemper penes populum Francorum fuiſſe. Memorabile eſt illud bellum quod propter publicum bonum Proceres Regni aſſiduis plebis querimonijs & expoſtulationibus incitati aduerſus Ludouicum vndecimum Regem decreuerant.Quin nec illud omittendum,ſub eodem Ludouico Concilium publicum apud Turones ad Calend.Aprilis anno 1467.coactum fuiſſe, in quo placuit vt certi probatiq; viri, 36. ſcilicet Curatores Reipub.ex ſingulis ordinibus deligerentur,qui Rempub.conſtituerent & iuri ac iuſtitiæ prouiderent,duodeni ſcilicet ex clero(qui vnum ordinem iam obtinebant)totidem ex Equitibus,& totidem Iuris ac iuſtitiæ periti ex populo,fidemque Rex Regali dicto promiſſoq; dedit ratum ſe habiturum quicquid illi 36.viri conſtituerent.

Atq; hæc quidem in genere ad Capeuingiorum vſq; tempora totius Reip.gubernandæ,Regniúe adminiſtrandi ratio fuit.Eaq; recenſuimus officiariorum regni munera,quibus qui præſunt vel funguntur propriè Regni ſeu Coronæ adminiſtratores,Officiales,vel ſapientes dicuntur,quales ſunt cum primis illi quos publicum Concilium conſtituere diximus.Item Pares Franciæ,deinde Conneſtablius,Ammiralius, Cancellarius,Queſtor generalis Franciæ,&c.Alij etiam omni tempore fuerunt conſiliarij ac officiarij Regij, qui priuata ipſorum negotia curabant,Regiq; famulabantur(aut miniſtrabant)quales ſunt Camerarij & alij miniſtri & officiales aulæ Regiæ.

Præter hæc publica munera inſtituta ſunt ſucceſſu temporis alia atq; alia Parlamenta iuridica, qua in re ſciẽdum ad hæc ferè Capeuingiorũ tempora,& ſimplicem facilemq; ius reddẽdi rationem,rarasq; omninò lites fuiſſe,quod vel hinc licet cognoſcere,quod Rex Ludouicus cognomento Diues, qui regnauit circiter annum 1230.(vt ex Ionuillio,qui eius vitam deſcripſit,conſtat)ipſe vel controuerſias diſceptabat,vel diſceptandi negotium nonnullis è ſuo comitatu mandabat. Quod idem de Carolo Magno proditum eſt, qui vel dum calciaretur, vel amiciretur,lites dirimebat.Huius lex talis in Capitulari extat. *Hoc miſſi noſtri notum faciant Comitibus & populo,quod nos in omni ſeptimana vnum diem ad cauſas audiendas ſedere volumus.* Creſcente deinde prauitate temporis,litium multitudine,primum Baſilica magnifica Regis Ludouici Huttini, vel vt alij volunt Philippi Pulchri Imperio circiter annum 1292.ædificata eſt.Tum ex mediocri iudicum numero tres decuriæ factæ Magnæ Cameræ,Inquiſitionum,& poſtulatorum. Sed anno 1522. Rex Franciſcus quartam deinde Cameram 20.nouis conſiliarijs adiecit.Rurſus idem Rex anno 1543.alios 20.creauit. Sed hic iudicum conuentus non fuit perpetuus & perennis vt hodie,ſed indictiuus,nec niſi certo Principis mandato exercere ſolitus.Ad'diẽ idem D.Martini,id eſt 2.Idus Nouemb.à Rege dictum proponebatur,quo Parlamentum inchoandi Iudicibus à Rege autoritas datur.

Verùm paulatim in tantum huius conſeſſus,ſeu Parlamenti autoritas excreuit, vt nulla Regia lex, nulla cõſtitutio rata eſſet, niſi cuius illi conſiliarij autores comprobatoresq; fuiſſent.Deinde vt nullus tota Gallia magiſtratus,non modò vrbanus,verùm & militaris eſſet,quem non ab illo conſeſſu inaugurari,& apud eũdem

dem in leges iurare oporteret,tum vt ab eorũ iudicijs appellandi ius non eſſet,ſed vt eorum decreta rata & fixa eſſent,poſtremò quicquid poteſtatis,imperij,authoritatis,penes publicum Concilium & Statuum Parlamentum(cuius ſcilicet & nomen & authoritatem obtinet)fuiſſe diximus,id totum in Senatum illũ tranſlatum fuerit.

At hodie quando ſolus Rex pro ſuo iudicio cum Secreto ac Priuato ſuo conſilio quiduis decernit,prorſus in ordinarium iuridicum conſilium conuerſum eſt,non amplius circa Remp.Regniq; negotia occupatur,fixamq; ſuam ſedem Pariſijs habet.

Quod quidem latiſſimè patet,& ampliſſimam præ cæteris ordinarijs curijs ſeu Parlamentis (quæ ſeptem omninò per Galliam nunc ſunt)iuriſdictionem habet. Cognoſcunt autem ſingula de cauſis & criminalibus omnibus,& quod à ſingulis definitum fuerit ei ſtandum eſt.Illud Pariſienſe præ cæteris habet,quod in id aliquãdo ipſi reges venire olim ſolent,quoties aliquid magni decernere vellent,quod vel bellum vel pacem concerneret.Hodie adhuc pactiones Regum,& quicquid omninò ad Regni conſtitutionem pertinet in eo recitetur,& ſcriptis publicis,quorum ipſi cuſtodiam habent,inſeratur.

Sic quæ ab omni antiquitate & primordio Regni Francogalliæ ad publicos ordinum conuentus referebantur,& poſt ijs abolitis ad Senatum ſeu Parlamentum Pariſienſe, ea hodie ad ſolum Regem,& quos ille in conſilium adhibere vult,tranſlata ſunt.Verùm vt pergamus vlterius:

Eſt aliud in hoc Regno conſtitutum Conſilium quod Magnum vocatur, quod ex veris Principibus ac præcipuis aulæ & Regni conſiſtit,quod tempore Caroli ſeptimi & octaui,non niſi circa negotia Status Regni,ac ipſius Reip.incolumitatem occupari ſolebat,ſed & hoc ipſum adeo multitudine cauſarũ ac litium ſucceſſu temporis obrutum fuit,vt Carolus VIII.Ordinarium ex eo conſilium, 17. conſiliariorum fecerit. Quos deinde Ludouicus duodecimus ad viginti adauxit,addita Cancellario Conſilij Præſide, adeo vt ſub Franciſco & ipſa Cancellarij dignitas in præſidatum erecta fuerit,atq; deinceps ſolum vacarent cognitioni cauſarum extraordinariarum à priuato conſilio ijs commiſſarum & fere ordinariè appellationibus Præfecti hoſpitalis,vt vocant.

Præter ordinaria iam dicta ſeptem iuridica Parlamenta,vt familiari vtamur vocabulo,& Magnum conſilium,habet Rex priuatim adhuc Conſilium,quod perpetuum & ordinarium eſt, Regemq; fere comitatur,& circa negotia Regni præcipuè occupari ſolet, quanquam & id hodie in Ordinarium quaſi Conſiliũ conuerſum ſit,quando ſcilicet cauſis ciuitatum & Parlamentorum ferè vacat,& plerumq; etiam aliorum priuatorum non ita magni momenti cauſis, adeo vt hi viri ſpectabiles & illuſtres alijs occupati negotiorũ publicorum & Statum Regni concernentium, cognitionem & curam propemodum omnem amiſerint, totaq; Regni adminiſtratio & cura Regis arbitrio & paucorum decretorum electorum iudicio commiſſa eſſe hodie videatur,quod *Secretum Conſilium* nuncupatur,in quo cuncta fiunt deliberationes ſummam rerum concernentes,& ſuper quibus deliberatum à Priuato & Finantiarum conſilio fuit,ſi eiuſmodi modò negotia fuerint,quæ Regis peculiarem cognitionẽ requirant.In hoc cuncta beneficia,literæ,& mandata Regia ſignantur,aliorum Principum,Legatorum,Præſulum,& Capitaneorum literæ reſerantur, eorumque reſponſa concipiuntur,& Secretarijs Statuum committuntur.

Eſt ergo & aliud Conſilium quod vulgò Finantiarum vocant,quod vniuerſi Regij ac Regni theſauri curam agit,cui adiuncti quoq; ſunt Intendentes,vt vocant,Secretarij Finantiarum,item Quæſtores ærarij.

IN VSVM TABVLARVM
ADMONITIO.

QVVM ad cœleſtem rationem vniuerſam geographiam reducere fuerit inſtitutũ, vt iuſta locorum ſymmetria,qualis in ſphærica terræ figura exiſtit, etiam in plano quàm proximè ſeruaretur,debita graduum longitudinis ad meridiani ſiue latitudinis gradus proportio conſtituenda fuit.Cùm ergo paucos latitudinis gradus contineret propoſita tabula,ad medium fere parallelum tabulæ eam proportionem redegi, ſic vt quæ illius paralleli ratio eſt ad meridianum, ea etiam eſſet graduum longitudinis in eodem parallelo ad gradus meridiani ſiue latitudinis proportio. Actum meridiani omnes inter ſe paralleli exiſtunt. Cùm verò plures erant latitudinis gradus,quia multa ibi in ſummo imoq; parallelis ſit proportionis ad meridianum differentia,ne nimium à vero recederet,locorum ſymmetria, duos delegi parallelos æqualiter fere à medio & extremis diſtantes,ad quorum rationes,meridianos graduum longitudinis deſignatores conſtitui,qui tum non paralleli ſiunt,ſed pro ſumptorum parallelorum inter ſe diſtãtia maiore vel minore, plus minuſue ad ſe mutuò & ad medium tabulæ meridianum inclinantur. Quo autem modo ea meridianorũ deſignatio ſit inuenienda,in geographico Ptolemei opere oſtendi.

Gradus porrò latitudinis ac longitudinis in lateribus tabularum deſignatos inuenies,& quidem pro maxima parte latitudinis in vtroq; tabulæ latere,longitudinis verò in ſummo atq; imo,quando videlicet vſitato geographis more ſeptentrionem in ſuperiore parte collocare licet.Quod ſi regio deſcribenda magis inter meridiem & Boream extendatur,quàm inter Orientem & Occidentem, tum fere Occidentem ſurſum locauimus.Vtut fiat,Orientale Occidentaleq; latus ſemper tibi latitudinis, reliqua duo longitudinis gradus repræſentabũt.Suntq; ſinguli gradus in 60. partes,quas minuta vocant diuiſi,aliquãdo in ſingula,cùm magnitudo id patitur,aliàs in bina,quina,aut etiam dena.

Hoc fundamento poſito optimas quaſq; deſcriptiones in delineandis regionibus ſequutus ſum, quas in re non parum ſubſidij mihi attulit inſignis Chorometer & ſolertiſſimus Regis Hiſpan. Geographus Chriſtianus Sgrothenius,qui multas regiones perluſtrauit,& præ cæteris amplius exactiusq; deſcripſit. Tum eiuſdem quoq; Maieſtatis Geographus diligentiſſimus Abrahamus Ortelius,ipſe candor & humanitas,qui quid

GERARDUS MERCATOR *Atlas sive Cosmographicæ Meditationes de Fabrica Mundi et Fabricati Figura* DUISBERG, 1595 THE LESSING J. ROSENWALD COLLECTION, LIBRARY OF CONGRESS Octavo